

Tydligare regler för solceller på mark

Information om dokumentet

Detta är en digitalt tillgänglighetsanpassad webbversion av skrivelse som är daterat den 15 juni 2023.

Mottagare är Klimat- och näringslivsdepartementet, Energi- och näringsminister Ebba Busch, Miljöminister Romina Pourmokhtari.

Tydligare regler för solceller på mark

Länsstyrelserna i Kronoberg, Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Skåne och Östergötland vill uppmärksamma regeringen på ett kraftigt ökande intresse för stora solcellsanläggningar på mark särskilt i södra Sverige. Antalet anmälningar och storleken på dessa har ökat kraftigt under slutet av 2022 och början av 2023. Länsstyrelserna ser positivt på denna utveckling. Samtidigt ser vi att befintliga regelverk inte är anpassade för denna typ av ytkrävande verksamheter. Det behöver klargöras hur Sverige kan få till en effektiv och hållbar utbyggnad av storskalig solenergi samt vilken prövningsform som är lämplig. Både solenergibranschen och länsstyrelserna har ett stort behov av tydliga regler.

Detta är i stort sett ny verksamhet som tar både mark och handläggningsresurser i anspråk. Utvecklingen sammanfattas i bilagd PM och vi bedömer att den fortsätter.

Flera av de regelverk som hanterar markanvändningsfrågor prövas av länsstyrelserna. Just nu formas regelverken i stor utsträckning genom tidskrävande domstolsutslag.

Avvägningar behövs

Möjligheten till hållbar lokalisering av solceller på mark är beroende av tillgången på elnät och närhet till anslutningspunkt. Därutöver behöver lämplig lokalisering vägas mot andra samhällsviktiga intressen på ett klokt sätt. Vikten av företagande, skogsnäring, livsmedelsproduktion och landskapets attraktivitet är typiska sådana avvägningar där riktlinjer behöver utvecklas. Länsstyrelserna hanterar därutöver bedömningar som rör påverkan på till exempel vatten, naturvärden, kulturmiljövärden, friluftsliv, allemansrätt och vilt.

Regelverk och tidigare förslag

Redan i december 2021 uppmärksammade Länsstyrelsen i Skåne regeringen på problematiken. Man noterade att det varken krävs bygglov eller tillstånd enligt Miljöbalken (MB) att uppföra solcellsanläggningar på mark. Bygglovsutredningen (SOU 2021:47) konstaterade ett angeläget behov av att på ett eller annat sätt förpröva dessa anläggningar och föreslog en framtida

översyn. Under 2022 lämnade Komet (Kommitteen för teknologisk innovation och etik) förslag till regeringen om avgränsat test med utvecklad samhällsplanering för solcellsanläggningar.

Dessa anläggningar hanteras av länsstyrelserna till övervägande del genom samråd enligt 12 kap 6 § MB. Paragrafen är till för ärenden som inte hanteras någon annanstans i miljöbalken. Prövningen ger inte utrymme för att ställa vissa villkor och besluten ger inte samma rättskraft som till exempel ett tillståndsbeslut enligt 9 kap. MB.

Ett exempel där det saknas rättspraxis är lokalisering av anläggningar och vilken utredning en sökande ska göra. Den som vill sätta solceller på jordbruksmark behöver göra en utredning som omfattar mark utanför den egna fastigheten. Det är oklart vad det innebär för den sökande. Det är orimligt att ställa samma krav på lokaliseringsutredning för en liten solcellspark som för en riktigt stor med betydelse för regional eltillgång.

Kommunerna har helhetsansvaret för planering av mark- och vatten och deras roll i utbyggnaden av solcellsparker bör tydliggöras.

Möjliga lösningar och förslag

Hantering av solcellsparker inom 12:6-samråd är inte en lämplig prövningsform. Ett alternativ skulle kunna vara att solcellsanläggningar omfattas av tillståndsplikt och anmälningsplikt i likhet med 9 kap. miljöbalken. Det skulle kunna ge en bättre och mer förutsägbar prövningsprocess. En snabb utredning av hur ett sådant förslag skulle kunna utformas inklusive rimliga gränser för tillstånds- respektive anmälningsplikt vore bra.

Förslaget från Komet om att vissa länsstyrelser får uppdrag om ett avgränsat test med utvecklad samhällsplanering för solcellsanläggningar är också intressant. Vi diskuterar gärna hur det kan utformas. Ett sätt att främja en god planering skulle kunna vara att vi tillsammans med nätbolagen tar fram planer för var solenergi på mark ska prioriteras. Det kan göras genom att kartlägga lämpliga områden för sole, områden med små konflikter och stora synergier. Uppgiften kräver uppdrag eller utvecklingsmedel.

Synergier bör premieras.

Ur samhällets perspektiv bör sole prioriteras där den är mest hållbar. Det innebär att styrmedel för utbyggnad på artificiella konstruktioner (byggnader) eller markområden som redan exploaterats bör utvecklas. Här behövs en nationell strategi. Solenergi tar mycket mark i anspråk i relation till vissa andra energislag. Med de begränsningar som finns i elnätet blir en genomtänkt hållbar utbyggnad än viktigare.

I avvägningen mellan jordbruksmark och energiproduktion skulle ett tydligt krav på att viss nivå av jordbruksproduktionen bibehålls vara en möjlig

lösning. Sådana lösningar finns i andra länder. En positiv effekt kan bli att system som bidrar till både energi- och livsmedelsproduktion utvecklas.

Lösningar som tillvaratar eller bidrar till andra positiva effekter för miljö och samhälle borde vara prioriterade. Då är möjligheten att ställa villkor om förebyggande eller utvecklande miljöåtgärder i en prövning intressant. Lösningar bör tillvarata och bidra till ett statligt helhetsperspektiv, nationella mål och främja länets utveckling, där länsstyrelserna får möjlighet att göra rätt prioriteringar mellan olika samhällsintressen.

Med vänliga hälsningar.

Maria Arnholm, Landshövding i Kronoberg

Brittis Benzler, Landshövding i Halland

Carl Fredrik Graf, Landshövding i Östergötland

Anneli Hulthén, Landshövding i Skåne

Helena Jonsson, Landshövding i Jönköping

Ulrica Messing, Landshövding i Blekinge

Allan Widman, Landshövding i Kalmar

Bilaga:

Solceller på mark – lägesbild sydlänen, Promemoria framtagen av länsstyrelserna i sydlänen december 2022.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post kronoberg@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen i Kronobergs län, 351 86 Växjö, eller ring vår växel 010-223 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/kronoberg.